

НАШІ ПОЗИЦІЇ

орган
ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМІТЕТУ
УКРАЇНСЬКОЇ
РЕВОЛЮЦІЙНОЇ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ПАРТІЇ

Editor: „Our Position“, Neu-Ulm, Ludwigstraße 10. Printer: „Our Position“, Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Circulation 4000, monthly. Post address: „Naschi Posyziji“, Neu-Ulm, Ludwigstrasse 10. Phone: 7529.

№ 7 (17)

Л И П Е Н Ь

1952 р.

З М І С Т

С. Г. — Не забуваймо їх. М. Воскобійник — Звести бій зі Сталіним за підсовєтську людину. Віталій Бендер — Дні нашої юності. Ф. Правобережний — „Реакційна ідея“ (закінчення). М. Винар — „Вставай, Африко!“. В. Григоренко — Перспективи розвитку транспорту в вільній Україні. А. К. — Дві методи — дві позиції. Хроніка.

Не забуваймо їх

Вісім років тому, в середині липня 1944 р., відбулася велика трагедія під Бродами — розгром т. зв. „1-ї Української Дивізії“ (СС дивізія „ГАЛИЧИНА“). Практично цей розгром означав винищення кільканадцяти тисяч української молоді, недовипищеної, неозброєної як слід і не керованої як слід, а киненої німецьким командуванням проти колосальних більшовицьких армій завідомо на розторопшення, на заріз.

Наймаркантнішим моментом цієї трагедії є те, що цю патріотичну українську молодь, заговорену патріотичними фразами й злочинно віддану недалекою але надміру гонористими політиками нашої цієї провінції в жертву німецькому загарбникові (то були такі бач хитро-мудрі калькуляції, суть яких можна зрештою зрозуміти з самої назви, що їй було дано Дивізії з самого початку; нову назву вже було дано потім, після страшного брідського розгрому) — що цю молодь було кинуте в бій в момент уже верерішеної поразки німецьких армій, в момент повного розкладу й павічної втечі фашистських полчищ, головних насамперед українським народом. Тоді коли ця патріотична молодь маршувала на фронт, на схід з наказу головного німецького командування, в цей час німецький вермахт відступав на захід, покидаючи поле бою. Це є дуже маркантним. А ще більше маркантним є те, що коли в цей час, час повної павіки й втечі випищолених і загартованих німецьких частин, щоб сграти ворога й врятувати „нову Європу“ кинуту українську молодь, тобто на яву загибель, — віхто проти цього не запротестував, — ані ті, що ту молодь збадалили, обкидали квітами й віддавали Гітлерові до послуг, а молоді втовмачували патріотичний дух і потребу самопожертви в ім'я їхньої хитро-мудрої полтики, ані ті чесніші з німецького командування, що пізніше хотіли би за цю трагедію виправдатися. І ще й нині ті панове, що викулюють тоді цю „Дивізію“, не хочуть визнати своєї вини перед українським народом, а все якось так обертають справу в своїх писаннях, що ніби так і мусило бути, що така трагедія конче потрібна, бо ж це бач, „нові Круті“, а значить претекст до академії, патріотичної фразеології „про цю горе-“, тощо.

Ми не даємо тут рецептів, як би то було краще зробити. Ми лише констатуємо те, що сталося. Те що мало місце.

Дехто нині хоче подати всі ті події в липні 1944 року під Бродами, як „велику битву“.

А тим часом, з усієї цієї мемуаристики, що написана про Броди (а її вже написано багато, сказано все й більше сказати вже не можна, здається), видно, що то була жадна битва. То було жорстоке винищення, вирізання, вимордування зраженої „союзником“, і відданої на поталу української молоді, витоштування її в сотні разів сильнішим ворогом. З цієї мемуаристики та й зі свідчень живих свідків ми бачимо, що з самого початку головне командування „Дивізії“ покинуло її, потрапивши в оточення, зрелося її, утекло, зрадило. Лишався лише молодий командний склад, що був з українців, який, потрапивши отак в оточення, під нещадними ударами немилосердного ворога, бачучи загибель, в багатьох випадках почали стріляти. Особовий же склад дивізії, оті всі українські юнаки, покинуті вищим командуванням на призволяще, виявили зразки безприкладного героїзму, боронились та одчайдушно шукаючи вилому з кінця. Але цей героїзм не міг заступити собою танків, яких не було, літаків, гармат набоїв і, нарешті, не міг заступити собою розумних командирів угорі, яких не було, які ту молодь покинули, ратуючи власну „юберменшівську“ шкуру. Особливо ж не міг заступити потрібної кількості боєвих одинок. І тому, те що відбулося в ті дні під Бродами — то була жадна „велика битва“, щоб нею сьогодні заколисувати свою совість тим, хто тую „дивізію“ скалькулював. То була трагедія, то була бойня зраджених юнаків, то було вкля одчаю, масового убивства безборонних, січогубство приречених.

І сьогодні, в жалобі стилиючи голову перед скількома велетенською братською могилою тих нещасних, яких є сколупана, а тепер уже заорана земля під Бродами, ми би мусили всі зробити з того правильний висновок на майбутнє. А саме:

Відаванням української крові, а особливо віддаванням цїту нації — молоді — на службу нашим загарбникам, намагаючись їх, мовляв, перехитрити, ми ніколи свободи

Звести бій зі Сталінім за підсоветську людину

(Доповідь М. Воскобійника на Краєвій Конференції УРДП в Англії 3-6 квітня 1952 року).

Наша партія, як антикомуністична й антифашистська сила, виросла в першорядну політичну організацію в процесі неухильного прямування до виборення свободи й державної незалежності своєму народові, в процесі неухильного прямування до знесення сталінської імперії і до поборення всіх інших імперіалізмів, що хотіли б сталінський замінити на свій. В реалізації цього генерального свого завдання УРДП орієнтується на союз з усіма прогресивними силами нашої нації, на союз з прогресивними силами всіх поневолених народів, на союз з прогресивними демократичними силами всього світу.

Дійсність показала, що сила укаїнського політичного світу на даному етапі в тому, що українське громадянство, зорганізоване в свої партії, створило цим організаційну основу для своєї політичної визвольної акції. Не будь партій політичних організацій, визвольна боротьба нашого народу стояла б на кілька шаблів нижче. Ми не мали б тих успіхів, які українство має тепер у світі,

Завдяки поставі УРДП та інших партій, і УНРади вцілому, завдяки поставі нашого національно свідомого громадянства, українство останнім часом здало великий іспит. Воно встояло в серйозному ударі з наступом зовнішніх сил, насамперед з наступом російської реакції проти українських визвольних прагнень.

Найважливіше те, що ці наші видатні успіхи сталися на такому міжнародньому тлі і ще тоді, коли західний світ почав серйозно переборювати свою власну інертність, незаінтересованість супроти потенціальних антибольшевицьких сил в самому СССР. Те, що західня демократія серйозно втягається в зтяжну війну з большевизмом, а звідси, її шукання оперти на антибольшевицькі сили в самому СССР, дає нашої визвольній справі виняткову нагоду для активізації на ширшу скалю наших власних політичних заходів і наших політичних сил.

Очевидно, що в цій ситуації чи не найважливішою проблемою української політики стає проблема, як виграти в боротьбі зі Сталінім бій за підсоветську людину, цебто, як протиставити Сталінові всі підсоветські маси, об'єднавши їх в демократичний фронт. Надтож важливою буде підсоветська людина, одягнена в салдатську шинелю, як майбутній вирішальний будівник нових відносин на Сході Європи. Ця проблема для світу, а зокрема для української визвольної політики, вже сьогодні стає домінуючою проблемою. Від наших досягнень в цій справі буде залежати все.

своєму народові не здобудемо. Ми лише без потреби поможемо море української крові й море українських сліз і зм'якшимо наші кайдани. Як це й сталося в данім випадку.

Скажуть, що шлях до свободи лежить через кров. Так. Але не в чужих муштрах. Маємо на увазі не колір матерії.

С. Г.

Яка в основному ситуація викристалізовується для нас під сучасну пору й що ми мали б робити, щоб досягнути нашої мети?

Світова публічна opinio, а насамперед провідні політичні і військові кола в питанні способу боротьби з большевизмом, поділені на два основні табори. Кожний з них в питанні загальної стратегії психологічної війни з большевизмом займає окремі позиції. Ці два табори мають два окремі погляди на справу використання потенціальних сил підсоветських народів. Кожний з цих таборів по своєму дивиться на проблему, як здобути основну масу советського населення, а армії зокрема, на свій бік. Відповідно до цього, кожен має свої пляни перемоги над большевизмом.

Так один з цих таборів хотів би викликати палацовий переворот в СССР. Йдеться не про революцію, підкреслюємо, а про досягнення при допомозі зовнішнього політичного й мілітарного тиску на СССР (не війною, а загрозою війни, залякуванням мілітарним потенціалом) палацового перевороту в СССР. За цією схемою було б ідеально, якби на місце теперішнього уряду в Москві прийшов новий уряд, менш імперіалістичний, а іменно такий, який би задовольнився теренами властивого СССР. Тобто впровадити Росію в її межі 1939 року. За цією схемою орієнтації на переворот в Москві, питання України і інших республік не може інакше вирішуватися, лише як закріплення їх у всеросійській орбіті, бо інакше, цебто допущенням національної революції в СССР, можна перешкодити розв'язанню рук московській верхівці для влаштування хатнього перевороту.

Тому, що, мовляв, в СССР немає можливостей для будь-якої форми організованого масового руху, припускають, що зміна режиму в СССР може відбутися тільки в спосіб палацового перевороту і тільки в центрі большевицької імперії в Москві. Звідси впливає політичне загравання послідовників цієї концепції тільки з російським народом. Таку концепцію зміни режиму в СССР насамперед посилено всюди суґерує світові російська політична еміґрація, аби таким чином забезпечити за Росією вирішальну позицію на Сході Європи і на майбутнє. Вони ебивають всім в голови поняття про Росію, як про вирішальну потенціальну силу СССР, яка, якщо відповідно задобрити росіян, зможе скинути Сталіна й таким чином, як вони кажуть, з'еконومیти світові кров і жертви, аби й зробити війну взагалі не потрібною.

В можливість такого палацового перевороту в Росії мабуть і самі росіяни не вірять, але ці суґестії покищо серйозно допомагають їм впливати на світову сучасну політику щодо Сходу Європи взагалі, а СССР зокрема.

Так недавній „Маніфест до народів Росії“, підписаний 72 найвизначнішими діячами американської політики, партійного життя, профсоюзів, господарства, культури і т. д., в якому викладено основні положення американської політики супроти Сходу Європи, зводиться тільки

до ідеї зміни режиму в ССРСР, до збереження цілості російської імперії та до визнання першості, переваги російського народу над народами іншими, неросійськими.

При такій стратегії психологічної війни з більшевизмом, певні кола упускають з поля зору інший, куди важливіший, бо реальний, спосіб ослаблення і повалення більшевизму, це ставка на революційно настроєні народи ССРСР, на всі антибільшевицькі, різнонаціональні сили в ССРСР. В другій світовій війні серед неросійських народів проявився колосальної політичної сили фактор — це небажання воювати за Сталіна й його імперію, а навпаки, бажання воювати проти Сталіна й його імперії. Це явище показало дива в минулій війні і тільки зажерливий імперіалізм та расизм німців та їхня політична глупота врятувала Сталіна і його імперію. Ми дотримуємося погляду, що ставка на ці настрої народніх мас в боротьбі проти більшевизму є куди більш розумнішою тактикою, бо ці настрої є річ реальна, ці настрої несуть з собою революцію, що імовірніша аніж палацовий переворот.

Серед міжнародніх кіл є проте другий табір, який вірно трактує вирішальне значіння поволених російським імперіалізмом Сталіна неросійських народів та передових сил народу російського у майбутній війні, а надіям на палацовий переворот не надають значіння. Цей другий табір, позиції якого блискуче сформулював ген. Фуллер, стоїть на єдино правильних позиціях — надає великої ваги потенціальним силам всіх підсоветських народів, а неросійських насамперед.

Розглянемо тепер детальніше можливості і ефект одної і другої тенденції, тобто можливості палацового перевороту з одного боку та можливостей революційного зрушення всіх поволених народів проти Сталіна та його імперіалізму з другого.

1. Чи можлива революція в ССРСР

Ми дотримуємося погляду, більш того — ми переконані, що сталінську систему в ССРСР можна остаточно подолати і буде подолано силами революції, і саме — об'єднанням революційно визвольним рухом всіх поволених народів спільно з незасліпленими імперіалістичною психологією масами російського народу. Така революція з огляду на умови нечуваного терору, що існує в ССРСР, а особливо в т. зв. „союзних“ національних республіках, може бути прискорена війною. Війна Заходу проти сталінської імперії безсумнівно набагато може прискіпати вибух тієї революційної акції як в „союзних“ — національних республіках ССРСР, так і в країнах-сателітах, що зараз перебувають в советській орбіті.

Російські політичні кола, а насамперед очковтирателі з НТС, що хваляться „могутньою“ протибільшевицькою організацією в червоній армії і пускають мильні бульки у вигляді листів до ген. Чуйкова, кричать зі шпальт охочої до сенсацій західньої преси, що вони в ССРСР організують переворот, треба тільки, мовляв, дати сто мільйнів доларів. Звичайно, що цих НТС-івських молодчиків можна було б і не згадувати, якби їхній варіант зміни режиму в ССРСР не був найбільш милим серцеві всіх ро-

сійських еміграційних політиків, а також якби це очковтирання не робилося з конкретною метою — замилити очі світовій opinio та поставити на свій бік певні міжнародні кола, що орієнтуються на таку зміну режиму в ССРСР. Цим молодчикам з НТС. вихованим в душі школи Муссоліні і інших апостолів фашизму, в душі змовництва, бланкізму, такий варіант зміни режиму в ССРСР милий ще й тим, що він гарантує розв'язання всіх інших складних проблем в ССРСР, як внутрішніх проблем самої Росії, (ці інші проблеми за їх теорією, це вже функція міністерства внутрішніх справ Росії, тобто функція нового НКВД).

Тенденція підміни революції палацовим переворотом є наївна й приречена на фіяско (згадаймо хоч би змову проти Гітлера в 1944 р.). Надії на палацовий переворот це витвір хворобливої уяви закукурічених емігрантських горі-імперіалістів, що не знають ні свого народу, ні його прагнень, а ні фактичних умов, в яких протікає життя в ССРСР. Сюди належать і деякі наші горе-„солідаристи“.

Коли б таке сталося, то це було б тільки історичною випадковістю, курйозом. А як відомо, на історичних випадковостях і курйозах неможна будувати реальної політики.

Справжня реальна перспектива куди складніша.

Якщо не буде зроблено ставки на антибільшевицькі і антиімперіалістичні маси народів ССРСР альянтами, якщо nebude зроблена орієнтація на їхні інтереси, то більшовики, маючи ті маси за собою, можуть чинити скажений опір дуже довго. Це може статися через невірну політику супротивників Сталіна. Особливо коли не будуть використані антибільшевицькі й антиімперіалістичні настрої неросійських народів.

Більшевизм сьогодні став модерною і найзапеклішою формою російського імперіалізму. Власне, формою російського фашизму. Він покликав знову до життя в найбільших масштабах тяготіння російської провідної верстви до панування над світом. Російська провідна верства сьогодні максимально втягнута в советський апарат гноблення народів. Влада максимально роздухує її великодержавницький патріотизм, месіанізм. Саме ця верства, свідомо своїх цілей, і захоплена цими цілями, становить в значній своїй частині найнадійніші резерви Сталіна. На них Сталін найдовший час опиратиметься.

Постійне винищення по національних республіках національної інтелегенції, а особливо останніми роками в Україні, Азербайджані, Білорусії, Туркестані і т. д. — це найкрасномовніша данина Сталіна російському шовінізмові. Завдяки все новим і новим територіальним здобуткам, витворена ще раніше сильна й діяльна керівна російська верства в ССРСР, дістає конкретні вигоди від більшевицького режиму. Російські імперіалісти навіть на еміграції адають собі справу з того, що ніяка Америка, хоч би вона що обіцяла для нової Росії, не забезпечить Росії того, що Росія має від більшевизму Сталіна. Адже ж неможливо західний світ дати Росії знову Польщу, Мад'ярщину, Східну Німеччину, Китай і т. д. Навпаки, неминуча демократиза-

ція самої Росії після розгрому більшевизму привела б скоро чи пізніше до втрати й того, що вона має в складі властивого ССРСР. Збереження цих надбань може забезпечити тільки й тільки тоталітарний більшевизм. Звідси виникають хитання серед самої російської еміграції (хвиля повороту до ССРСР, тощо). І тут є певна загроза, чи схоче основна частина російської панівної верстви в ССРСР, прагнути демократизації Росії чи прагнути переровоту в ССРСР ціною втрати всіх цих надбань Росії. Чи ж схоче вона міняти режим надійного Сталіна на хлоп'ячі балюни нікому не знаних в ССРСР НТС-івців і інш. подібних російських „вождів народу“. Саме спираючись на ці настрої більшевизм розраховує війну виграти. Крім того, більшевизм має ще інші фактори, які йому дають надію війну виграти. Які ж ці фактори?

1. Фактор простору й клімату. Ще в 20-х роках Сталін писав, що більшевицька революція в ССРСР перемогла завдяки колосальним просторам Росії, які уможливлювали маневрування більшевицьким арміям. Фактор простору й клімату в усій історії Росії був найважливішим чинником оборонних воєн Росії. Згадати б хоч би похід поляків в XVII-му сторіччі на Москву, похід Карла XII-го, Наполеона, німців в першій і другій світових війнах. Якщо сьогодні масштаби війни можуть бути грандіознішими, а сам театр війни може бути переміщений із західної частини ССРСР також на інші його простори, то і тоді лишається для більшевицької Росії величезний територіальний резерв, їм все ще лишається можливість зосередження на довгі роки своїх головних сил в північно-східних просторах ССРСР, в колосальних гірських місцевостях Уралу, Сибіру, тощо. Ці простори дають змогу заздалегідь зосередити там колосальні бази харчування й озброєння, як це вони робили в часі минулої світової війни і як про це свідчать вістки про післявоєнні пляни в ССРСР, та зосередити там своє найбільш надійне військо, сконсолідоване російським патріотизмом і спільною відповідальністю за пороблені злочини супроти народів. Тут такі армії зможуть довгими роками чинити спротив наступаючим альянським арміям. До того ж могутнім союзником більшовиків на цих просторах, будуть кліматичні умови, незносні для західного солдата. Пригадаймо яке це мало значення для наступаючих німецьких армій зими 1941-42 років і то в умовах європейської частини! Вони ж ще далеко не дійшли до північно-східних районів ССРСР.

Ще й після того, як би вдалося західним арміям нанести вирішальний удар більшовикам на інших фронтах і відтиснути їх в ці райони, советська потуга тут для заходу є майже недосяжна, окрім авіації.

2. Другим важливим фактором є наявність невичерпаних людських резервів комуністичного Китаю та комуністичних рухів країн південно-східної Азії з їх надзвичайно важливими сировинними й воєнно-стратегічними базами. Розгром чи локалізування комуністичних рухів у Азії вимагатиме зосередження тут величезних американських і західно-європейських збройних сил і цим самим буде відтягнуто значні сили із проти-московського театру воєнних дій. Це означатиме розпилення сил.

3. Третій фактор — це комуністичні 5-ті колони в усіх без винятку країнах Заходу. Ці комуністичні елементи і засекречена агентура всупереч національним інтересам їхніх народів, будуть всяк підривати міць цих країн на користь Москви.

4. Комуністичний партизанський рух на територіях ССРСР зайнятих арміями західних країн, як вислід хибної політики альянтів. Якщо місцеве населення звільнених від більшевизму теренів не буде задоволене політично, якщо політика Заходу не буде відповідати його національним ідеалам, то це значить, що для дії залишеної агентури буде сприятливий ґрунт, як це показав досвід німецької окупації. Характеристично, що за німецької окупації совети залишили десятки тисяч перекладачів, вишколених спеціально й розташованих по всіх окупованих німцями теренах, які маючи доступ до низової і частково середньої сітки органів німецької влади й армії, виконували при цьому роботу шпигунів, диверсантів тощо. А населення часом їх підтримувало, вкинуто окупантам в пекло безправності й беззахисності. Очевидно, що більшовики свій попередній досвід повторять в повній мірі. При політичних помилках альянтів вони дістануть змогу створити в північно-українських і білоруських лісах партизанщину, щоб руйнувати бази постачання, комунікаційні лінії західних альянтів, ішкодити й компромітувати органи місцевої влади. Можна з певністю твердити, що більшевицька Москва, як ніхто досі, оцінила з цього погляду стратегічне значення теренів України, Кавказу, Туркестану і інших теренів неросійських народів, як театр майбутньої війни, розраховуючи на помилки, які союзники зможуть поробити супроти населення цих просторів.

5. Втома альянських армій. Ще й після того, як би вдалося західним арміям нанести вирішальний удар більшовикам і вдалося б їх відтиснути в північно-східні лісні простори ССРСР, советська потуга намагатиметься якнайдовше втриматися в цих областях, щоб виждати коли такий фактор, як неминуча втома наступаючих альянських військ в цих незвичайно суворих умовах, начне ставати поважним союзником більшовиків. Адже це буде не на теренах Німеччини з її прекрасними шляхами, казармами й готелями, а це буде в бездоріжжях північних лісних районах, де треба буде робити переходи сотень кілометрів, переборюючи незвичайні труднощі, труднощі постачання, житла, тощо, плюс диверсійна дія вишколеної советської агентури. Досвід минулих воєн показує, що чинник простору, суворість природних умов, призначеність советського солдата і всього населення до низького життєвого стандарту — це велика шанса в руках більшовиків. На все це Москва розраховує. Завдяки цьому війна для більшовиків може бути не беззглядною.

Треба сказати, що переважна частина політиків на Заході, як про це мовилось на початку доповіді, й не ставить собі за мету викорювати більшевизм аж з тих північних районів ССРСР чи окуповувати всі ті терени. Вони хотіли б тільки відтиснути Росію з центральної Європи й Китаю і ввігнати її в свої кордони з 1939 року, змінивши при цьому ще по можли-

вості уряд в Москві на більш демократичний. Звідси їх ставка передусім тільки на російський колос, а відповідно до цього й на російську еміграцію. За цією схемою національна проблема а саме — проблема звільнення й усамостійнення неросійських народів є тільки перешкодою для реалізації такого плану. „Маніфест до народів Росії“ 72-х найвизначніших діячів орієнтує світ на збереження цілості російської імперії. До цього вони й кличуть „народи Росії“.

Як вже згадано на початку, серед західних політиків є ще другий табір, який правильно дивиться на майбутню й теперішню боротьбу. Він розглядає неросійські народи й їх підтримку, як найважливіший фактор в нанесенні поразки большевизму. Нью-Йорк Таймс писав: „З п'ятьма советської дійсності вимельовується один головний факт: незважаючи на тридцятилітню, нібито, „мудру“ советську національну політику, там і досі існують українці, білоруси, балтійці, узбеки, грузини, вірмени, азербайджанці та інші, що обурюються із свого становища васалів у советській державі з панівним становищем великоросів. Велика наполегливість і розміри занепокоєння Москви націоналізмом меншин є найкращим доказом того, що він є однією з помітних Ахілових п'ят советського режиму!“ Найбільш характерно про це висловився, згаданий вище ген. Фуллер. Зі цими поглядами тільки війна, закресна заздалегідь на боротьбу до переможного кінця, — є передумова остаточного радикального знищення большевизму. Війна уможливить викликання до життя серед підсоветських мас такі революційні сили, що здібні будуть той большевизм ліквідувати остаточно. В час війни ці народи покажуть чудеса, бо серед них діє з колосальною силою революційний фактор, який не діяв і не буде діяти в такій мірі серед росіян. Цим фактором є прагнення до знесення ненависної імперії — СССР. І вони ці прагнення показали в минулій війні, не бажаючи воювати за Сталіна, або й повернувши багнети проти Сталіна.

Тому що советська армія багатонаціональна, в цьому її велика слабкість. Бо завдяки ненависті до Сталіна й СССР з боку неросійських народів, вона постійно буде послаблюватись на всіх без винятку теренах аж так довго, поки в її рядах перебуватимуть представники всіх неросійських народів, як найбільш запеклих ворогів большевизму і російського імперіялізму. Це постійно буде ослаблювати армію розкладати її. Таким чином підійшли ми до головної теми нашої доповіді.

II. Революційні настрої й революційна пропаганда серед воїнів советської армії — найважливіша зброя Заходу.

Основа мілітарної сили большевизму звичайно лежить в советському солдаті — політично високорозвиненому, переважно освіченому, технічно й військово добре підготованому. Але в советському солдаті лежить і колосальна слабкість большевизму. Большевизм можна відносно легко позбавити його опори, якщо буде справа так поставлена, що советському солдаті і підсоветським народам буде показана перспектива кращого майбутнього національно-політичного й соціального устрою, що

прийде після падіння большевизму. Цебто, якщо буде підтримано революційну ідею — ідею універсальної революції в СССР і демократизації самої Росії.

Ми вище докладно зупинилися на тому, наскільки російська провідна верства, заохочена до захисту загарбань большевицької імперії. В іншому становищі є солдати і офіцери неросійських народів. Для російського офіцера єдино промовляючими можуть бути тільки лозунги соціальних реформ і демократичних свобод, але для неросійського офіцера й солдата, крім вищезгаданих соціальних лозунгів, додатково промовляють гасла національної свободи. В минулій советсько-німецькій війні явище небажання народу воювати за Сталіна було настільки серйозним фактором, що коли б наступаючою силою була не фашистська Німеччина з її расистськими плянами, то з большевизмом могли б покінчити самі народи ще того ж 1941-42 р.

Останні чистки в національних республіках, свідчать про постійно діюче невдоволення й опозиційні, революційні настрої серед населення національних республік. Ось тут лежить ключ — ключ до революції в СССР, як засобу остаточного розгрому комунізму в усьому світі.

Якщо захід хоче перемогти большевицьку Росію, він мусить дати гарантію всім підсоветським народам, що їм через повалення ними большевизму відкривається шлях до свободи, до нового життя, тобто щоб була певність, що захід принесе їм всестороннє, а насамперед національне визволення.

Є три пункти, без правильного роз'язання яких неможлива успішна боротьба з большевизмом, бо неможливо масово народи прихилити на свій бік. Тими пунктами є:

1. Виставлення виразних соціальних лозунгів про розподіл землі, прогресивне соціальне законодавство для робітництва, про свободу дії в урухомленні економічного життя на занятих теренах.

2. Виразна підтримка національних центрів і оперття на них в майбутній війні. Опертя на авторитетні національні центри, єдино може переконливо показати масам поневолених в СССР і солдатам советської армії, що т. зв. „англо-американські імперіялісти“, як їх називає советська пропаганда, йдуть на схід не для підкорення собі територій, а для звільнення з під диктатора всіх поневолених народів. Це може дати стимул до політичної активності в середині СССР, до самоорганізації, та до активної збройної дії проти большевизму. Тільки національні провідні сили зможуть дати масам їх народів гасла, що будуть їм зрозумілі й мобілізуючі.

3. Формування військових частин з рами авторитетних національних центрів в складі Європейської армії. Такі формування були б найважливішим засобом психологічної мобілізації народів по стороні альянтів. Наступ альянтських армій з участю українських, російських, кавказьких і т. д. військових формацій в складі Європейської армії, визнання цих формацій, як союзних армій рівноправних з усіма західно-європейськими арміями — це і буде вирішальною передумовою переставлення советського солдата на бік заходу, передумовою поразки

Віталій БЕНДЕР

Дні нашої юности

Питанню української підсоветської молоді було присвячено багато уваги різними авторами. Але тема ця далеко ще не вичерпана, а особливо щодо наймолодшої підсоветської молоді. Як один з цікавих голосів нижче друкуємо статтю одного з представників певної частини цієї наймолодшої молоді.

Я гадаю, що статті типу „Народжені бурею“ В. Гришка, читаються нашою еміграцією з великою цікавістю, надто ж виходцями із Східної України. Такі розповіді з потрібним додатком міркувань самого автора не тільки наглядно показують нам процес росту й боротьби одного українського покоління, а й промовляють до свідомості наших опонентів роз'ясненням, чому саме підсоветський українець думає отакими, а не іншими категоріями. Шкода лише, що такі щирі сповіді ігноруються іншими політичними угрупованнями, а через це більшість нашої еміграції ще й досі не має жодного поняття про характер і спосіб думання отих закріплених робітничо-селянських мас, на підтримку яких потайки розраховує кожна партія.

Щоб не ухилятися від наміченої нами теми, вважатимемо цих кілька слів, як передне слово, бо ми таки справді поставили собі за ціль наслідувати п. В. Гришка й дещо сказати про шляхи дороги того українського покоління, яке в епоху Великого Відродження щойно вчилось ходити, а в часи розгрому організованого українства було буквально „жовторотим“. Це скромна розповідь про отих загублених на бруківках міст дітей, чиї батьки померли на степах тридцятьтретьоголодної України. Це слово про наймолодше покоління, що виростало на вагонних осях, в колоніях для безпритульних, в яничарських школах. Це мала довідка про покоління, яке ніколи не чуло про Визвольні Змагання, бо в школі не могло довідатися через відомі причини, а вдома — з остраху батьків перед власною дитиною. Це покоління, до якого належу я і тисячі мені подібних, що одначе

не випали з національного балансу, а, маючи здорову українську душу, воскресли й воскреснуть для нації.

Старші покоління, покоління Багряного, Гришка, Підгайного, були свідками національного відродження, брали в ньому участь і за це були кидані по Соловках та Колимах. Ціль їхнього життя була їм відома ще тоді, коли ми жили переважно інстинктами. Сьогодні ми йдемо пліч-о-пліч із ними і, без перебільшення, становимо поважну частину нашого руху. Що ж це? Слепа віра в провідників? Швидка еволюція? Ходження манівцями? Чи просто територіальна збірнота? Щоб відповісти на ці питання, треба докладніше зупинитися на одному відтинку нашого життя, на днях нашої юности, котра минала 1938-45 років.

Голод 1933 року відкрив нам двері в неприємне життя, розкидав нас по советських усядах і вирвав із наших дитячих сердець той невеличкий запас радості, духовності, чеснот, що їх встигли прищепити нам наші батьки перед початком чорної доби. Драма СБУ, самогубство Хвильового, розгром цілого українського відродження прогрімів від нас стороною навіть не зачипивши краєчку нашої свідомості. Ми виростали між дикими бур'янами, що плекані чужою рукою, глушили родюче українське поле. Наші батьки, що їм терор вирвав язика, слухняно заробляли для нас шматок хліба, і лише спільний дах над головою виказував наше родинне поєднання. Поза цим, їхній вплив на нас обмежувався до нуля. Червоний октябризм, піонерія та комсомолія гатили в наші голови большевицьким обухом, і, чема де правди діти, наша відпорність тріщала, й система нашого думання, кінець-кінцем влазила в ті вузькі форми казенщини, підсилюваної повсякденною канонадою піонервожатих, лекторів, гучномовців, піонерських та комсомольських „правд“. Ми кінчали школу і йшли до вузів.

Наше думання, навмисне обмежене владою,

советських армій, успішного розвалу большевицького фронту і заплілля, зміцнення тилу західних армій на визволених (а не окупованих) теренах теперішнього ССРСР.

Отже, за що мусив би Захід насамперед боротися, щоб радикально послабити советський воєнний потенціал? Він мусив би боротися за підсоветську людину і за привернення її душі і серця на свій бік. А особливо ж за солдата тої нації, чиї терени в майбутній війні будуть першим театром вирішальних воєнних битв і чиї терени будуть довгий час найближчим тилом наступаючих альянтських армій. Здобуття його на свій бік насамперед забезпечує:

- а) Організацію військових формацій з населення зайнятих теренів.
 - б) Політичне закріплення здобутих теренів за антибольшевицькими союзними силами.
 - в) Організацію місцевої адміністрації.
 - г) налагодження господарського життя.
- Ось тому ставка тільки на російську кар-

ту при нехтуванні неросійських народів, це значить не мати надійно по своїй стороні ні одної, ні другої сили. Росіяни з причин вгорі наведених, не зможуть дати багато сил в розпорядження заходу, а резерви неросійських народів будуть політично знецінені і тим здемобілізовані й через це їх енергія може бути розпилена між большевицькою небезпекою, з одного боку, і російською загрозою, з другого.

Тільки використання морального, політичного, воєнного й економічного потенціалу народів ССРСР дасть змогу успішно завершити розгром большевизму. Принципи Атлантийської Хартії можуть бути великою мобілізуючою силою, але вони мусять бути не клаптем паперу, не димовою завісою, за якою скриватиметься російська імперіалістична мафія.

Стаття І. Багряного — „Чи можлива революція в ССРСР“ друкується в наступному числі (№ 8 „Н.П.“).

як і раніше, було зайняте лише над проблемою роздобуття шматка хліба та над шуканням шляхів до легшого фізичного існування. Це був тупик життя, проте, приспані духовно ми ніколи не думали наї виходом із нього, бо цього тупика ми взагалі не помічали.

Ми почали думати, ми прокинулись лише тоді, коли концентрак з назвою ССРСР тріснув у червні 1941 року.

В вогні і грімі подій прийшло для багатьох з нас національне пробудження; можна сміливо сказати, що українська душа прокинулася в нас у окопах на Волзі й за Волгою, саме тоді, коли советська влада заговорила до нас насамперед, як до українців, граючи на наших національних амбіціях, залицяючись до нас, розбурхуючи ті амбіції, щоб потім на них спекулювати, погнати в бій за ту втрачену землю, яку вона раптом з особливим притиском почала називати УКРАЇНОЮ.

Раптово нам почали доводити про нерозривне братерство росіян і українців протягом віків, нас нагороджували орденами Б. Хмельницького, з'явилися знову Остапи Вишні, про котрих ми ніколи не чули, і щойно тепер наші земляки зі старших поколінь трішки сміливіше нагадали нам про розстріляне відродження, про Хвильового, про українізацію. На політлекціях нам роздавано „Любіть Україну“, заохочувало до відповідей українською мовою, немов би жодних мовних утисків ніколи й не було. Одним словом, перед нашими очима почалося загравання з усім українським і поволі процес нашого думання розливався вшир весняною повінню, цього разу вже без тенденції знову повернутись у вузькі казенні береги. Вперше національна гордість вдарила по струнах нашого сприймання, і тоді ми зрозуміли, що Україна, — це не порожнє слово в окресленні певної території в складі ССРСР, а окрема країна, заселена людьми з окремою мовою та звичаями, і що більше, країна, що є нашою справжньою батьківщиною. І якби не ота прогалина в нашій свідомості, що утворилася наслідком жахливих років дитинства та пізнішого загального терору, наше відкриття самих себе набрало б великого розгону. Цей процес не закінчився б лише організацією українських фронтів та міністерства „закордонних справ“ з обіцянкою вибороти для України незалежне місце в Об'єднаних Націях. Наше стихійне захоплення своєю окремішністю могло б надати українській проблемі виглядів на ліпше майбутнє й ваги та сили на світовому форумі, бо ми посідали зброю і нас були міліони. На жаль, так не сталося з низки зрозумілих причин. Поступки ж Кремля в національним питанні були швидко знівельовані, а вся та вимушена „українізація“ окрім формальної назви фронтів, позірного членства в ОН та „власного“ гімну з чудернацьким прапором, не дала нічого. Проте й ці скромні осяги, якими б малими вони не були, свідчать про те, що навіть ті покоління, від яких старанно заховано Українську Революцію, не можуть бути раховані Кремлем за надійну силу в менших чи більших сутичках із зовнішнім світом. Постава советського воєнка українського походження під час війни зайвий раз переконує нас, що до яких би жорстоких метод не вдавався окупант

у своїх плянах денационалізації, великих осягів він не матиме. Національну окремішність людини можна приспати, тимчасово витерти зі свідомості, але ніколи не можна покрити шаром вічного забуття.

Дні нашої юності спалахнули вогнем національного пробудження в часі найбільшого іспиту і вже той вогонь не погасав, розгоряючись. Дні нашої юності виповнилися українським змістом. І якби не ганнібальська політика Гітлерівських армій, якби зовнішні сили відкривали перспективу, то хтозна як би все могло й обернутися. Але політика Гітлера зразу ж загнала всіх по той бік. Процес нашого національного пробудження найбільше лякав Кремль і тому він намагався випередити нас усіма „українськими“ обіцянками, що було звичайним замилюванням очей. Все ж таки факт лишається фактом: Москва мусіла „лавирувати“ з остраху саме перед нами, молоддю. Дуже знаменний факт. Виходить, що і октябрізм, і піонерія, і комсомолія, і партія — це лише наркотики, що присипляють молодь і то дуже штучно, але не засипляють.

Не зважаючи на сталінську політику за добровільності, молодь одягнута в салдацькі шинелі все ж таки в дуже й дуже великій кількості Сталіна покинула і пішла на Захід. І тут пройшла ще сташніший іспит, вмираючи в таборах полонених, в таборах оstarбайтерів, та в концентраційних таборах.

Полони, голодні і криваві, хоч і зневірили нас, все ж не змогли стримати процесу завершення нашої національної свідомості. Навпаки, наша окремішність набрала різкіших форм, хоч, признатись, ми були ще досить наївними. Ми стихійно повірили в УВВ і записувалися в нього. Але зрозумівши, що таке УВВ й шукаючи виходу, частина з нас принагоді поповнила лави УПА, частина вдалась до дивізії, частина просто стрималась від боротьби.

Ми горнулися до всього українського, і по війні ми зовсім не переймалися змістом програм окремих груп. Вистачало вже самої української форми, щоб ми поповнювали бандерівські, мельниківські чи гетьманські лави. Щойно коли процес повного національного усвідомлення закінчився, якось так сталося, що в нових еміграційних організаціях ми почали помічати старі порядки, знаві нам із днів комсомолії, сліпу слухняність, „залізні“ слова та вибрики „вождів“, погроми, цензуру, бутафорію зібрань, комедію виборів керівників і т. д. Все це почало нам нагадувати „демократичний централізм“, і наше перше захоплення минуло. Тоді прийшло збайдужіння, за цим нехована апатія, а в результаті — розрив із згаданими групами. Сталося це все без ніякої агітації чи під'юджень, отже, досить природньо, що зайвий раз стверджує повну зрілість національної свідомості.

А сьогодні, коли ми вкючилися до демократичного руху, коли стали під стяг УРДП, ми знаємо, чого ми хочемо. Дні нашої юності лише починали жевріти ідеалом, і ми були далекі від тих організаційних форм, що їх ми прийняли сьогодні. Коли ми прийняли програму УРДП, то це не сталося тому, що Багрянний чи Гришко — наші земляки. Це сталося тому, що творці її ідеології роблять наголос також і на

Ф. ПРАВОБЕРЕЖНИЙ

„Реакційна ідея“

(З а к і н ч е н н я)

Як же стоїть сьогодні справа з побудовою агроміст? Треба гадати — кепсько й, очевидно, за межі „проектів“ не пішла. Так, про перше агромісто Уралу „Ізвестія“ [26.8-51 р.] повідомляють, що архітекти опрацювали його план. Так само з агромістом у Борисовському районі Курської області, де управа запросила архітекта, щоб він приїхав та „зорієнтувався, як випрацювати план“. Такі ж вістки з Вірменії. В повідомленні з Грузії говориться, що будівництво набуло „широкого розмаху“ та що будівельна бригада колгоспу села Магано закінчила будову... адміністративного будинку („Ізвестія“, 27. 3. 51 р.). Навіть у першому „агромісті“ на Черкащині, що про нього вже згадувалося, як видно із статті „Димок“, уміщеній у „Московській Літературній газеті“ з 3. 2. 1951 р., справа покищо обмежилася тим, що в полі на місці майбутнього агроміста поставленоobelisk із написом: „Пролетарі всіх країн єднайтеся! Замість старих сіл Леськи, Тальдики, Худяки, Ломовате, які віджили своє, тут збудоване колгоспне місто ім. Сталіна. 21. 12. 1949.“ Оповіді, як то художньо виглядає тойobelisk у „засніженому полі“, кореспондент з захопленням описує „димок“, що йде з побудованої цегельні. Треба гадати, очевидно, що та цегельня має продукувати цеглу для майбутнього агроміста Сталіна, що, якщо вірити томуobelisku, „побудоване 1949 р.“.

Отже, знаючи хворобливу звичку большевиків до самовихваляння, до найнеймовірнішого перебільшення найменших досягнень, читаючи про той „димок“, мусимо прийти до висновку, що жадних агроміст ніде ще не побудовано, що справа покищо обмежилася адміністративним „укрупненням“. Себто — число голів колгоспів зменшилося, партизація їх збільшилася за рахунок звільнення безпартійних голів колгоспів. „Зміцнення кадрів“ — це одно, про що охоче „рапортують“ советські газети — „укрупнення колгоспів дозволило скріпити керівні кадри“ та, як спеціально підкреслюють центральні газети, „кваліфіковані кадри“. „Правда“ (30. 12. 1950) в повідомленні з України пише: „Раніше в дрібних колгоспах комуністів на полі в бригадах майже цілком не було, партбюро змінило розміщення партійних сил, комуністи були поставлені на всі сектори колгоспної продукції.“ Отже на цій ділянці (і лише на цій!), нібито, все добре. Підкреслюємо — „нібито!“. Бо й на цьому відтинку не все гаразд. Про це

свідчить хоч би те, що зараз іде майже поголовна зміна керівників колгоспів. Отих „спеціалістів“, що їх уже навіть формально не обирають, а... призначають.

Чим же треба пояснити такий швидкий занепад ідеї агроміст? Які причини звели до рівня „реакційної ідеї“ пропаговану самим Хрущовим ідею укрупнення колгоспів? Сказати щось із певністю — не легко.

Євген Пизюр, у згаданій його статті, пише: „Треба гадати, що їх (причин — Ф. П.) напевне є більше та що вони взаємно пов'язані між собою. Все ж за найважливішу ми хотіли б вважати ту, що проект будови агроміст переростав теперішні господарські ресурси советської держави. Його реалізація вимагала б величезних капіталовкладень, приготування будівельного матеріалу, вимагала б величезної кількості робочих рук, вимагала б підготування великої кількості кваліфікованих будівельників. А тут знищення, завдані Советському Союзові війною, досьогодні ще повністю не усунені, рівночасно заплановано нові гігантські конструкції каналів, електростанцій, за якими пріоритет, бо вони мають також велике мілітарне значення. Рівночасно стало зростання міжнародного політичного напруження великою мірою збільшує видатки на доозброєння. Перед лицем такої ситуації советське государство засобів на переведення будови агроміст у сучасну пору знайти не може.“

Визнати свої помилки Кремль не може, бо це підривало б культ „непомильності“ та одночасно виявило б неспроможність упоратися з поставленим завданням. Виступ секретаря КП(б) Вірменії Арутюнова, що, мовляв, „для апробати такого рішення (зселення колгоспників в агроміста та позбавлення присадибних наділів Ф. П.) колгоспне населення не досягло ще достатнього рівня політичної свідомості“ і є тією димовою заслоною, що мусить прикрити чергове фіяско Кремля.

Визнаючи рацію висновкам, що до них прийшов Є. Пизюр, спробуємо розглянути всю цю справу з іншого боку.

Отже вернемося назад і поглянемо на пройдений шлях, на zigzag-подібне борсання большевицької аграрної політики від приходу большевиків до влади й до останнього часу, себто до „реакційної ідеї“ агроміст.

Число селянських дворів на теренах колишньої Росії становило 1916 року 18 мільйонів,

мільйонах наших однолітків, з якими ми разом тинялися на бруківці міст 33-го року, з якими ходили до школи, росли й журилися, з якими ділилися військовим сухарем на швидкому марші днів нашої юності. Роблення наголосу на них і є стрижнем програми. І якби, наприклад, Бандера чи Мельник чи інший український партійний діяч схопився за цю істину раніше, я думаю, що сьогодні ми всі були б націоналістами в партійному розумінні слова. На жаль, наші опоненти пливуть старим човном і по старому ру-

слі, а течія нового багато швидша, не по човні. Хай собі. Їхній човен — їхня журба.

Ми горді з росту УРДП і віримо, що в день великих подій партія матиме в своїх руках козир нації — молодь. Ту молодь, що її від дня її народження кладеться на конваєр перекошки а вона пройшовши через тортури тотального калічення, все ж таки не забуває називати себе українцями. Зіпхнути таку молодь з арени, скинути з рахунку — значить програти.

нів, а 1928 року — 25,6 мільйона. Теж щодо України: якщо 1905 року на Україні налічувалося 2,7 мільйона селянських дворів, то 1922 року маємо вже 4,4 мільйона. Отже на зміну аліквідованого революцією поміщицького землеволодіння прийшов дрібний багатомільйоновий продуцент, своєю кров'ю й одвічними жаданнями пов'язаний з землею. Розуміючи це, Ленін на VIII. конгресі комуністичної партії в грудні 1920 року казав: „Доки живемо в дрібнобуржуазній країні, для капіталізму в Росії існує солідніша база, ніж для комунізму. Це треба пам'ятати“... Звідси вся большевицька політика на знищення тієї дрібновласницької селянської стихії.

Перша спроба соціалістичного натурального обміну між містом і селом у роки так званого військового комунізму привела країну, як відомо, до цілковитої господарчої руїни.

Щоб уникнути цілковитої катастрофи, Ленін примушений був удатися до свого відомого „кроку назад“ — до НЕП'у. За кілька років країна буйно розквітла. Отой дрібний власник на вимірній латці своєї, як він гадав, власної землі показав чудеса: він буквально залив країну величезними лишками своєї продукції. Але в тому добробуті кремлівські експериментатори побачили заперечення своєї божевільної мрії, побачили видиво отой дрібновласницької стихії, що веде до капіталізму.

Це прискорило реалізацію другої частини згаданої ленінської формули. Зміцнивши військово-поліційні сили, Сталін, з властивою для цього жорстокого тирана рішучістю, зробив „два кроки вперед.“ Ріками крові й мільйонами жертв голоду домігся „суцільної“ колективізації села. У селянина відібрано його живий і мертвий інвентар, а його самого перетворено в звичайного раба.

Фіаско старанно насаджуваних підприємств „послідовно-соціалістичного“, типу — совхозів, що вщент розбили сподіванки, які покладала на них советська влада. Так само катастрофальне зменшення сільсько-господарчої продукції в „непослідовно соціалістичному“ секторі, себто в новоутворених колгоспах, примусило Кремль знову до відступу. В другій п'ятирічці уже не Ленін, а сам Сталін змушений удатися до ленінського „кроку назад“. Селянину-колгоспнику дозволено тримати певну кількість худоби, стверджено його право на присадибну ділянку землі та вільно розпоряджатися продукцією свого присадибного господарства — вільно продавати свої лишки в містах на спеціально утворених „колгоспних базарах“.

Але й тут виїшов „конфуз“, подібний до НЕП'івського. Селянство рішуче ваялося за інтенсифікацію свого присадибного господарства, роамір якого по Україні пересічно становив 0,45 га на родину. Наслідки цієї інтенсифікації досить скоро позначилися й не на жарт налякали советських керівників. Уже 1937 року советська статистика відзначила, що продукція присадибних господарств становить 25,4% в загальній продукції колгосів. А якщо додати продукцію присадибних ділянок сільської інтелігенції (до 0,15 га на родину), агрономів, зоотехників, інженерів та інших, що працюють у колгоспах, питомо вага присадибної продукції

збільшиться до 27%. Зрозуміти весь „жах“, що його несли ці 27%, можна лише тоді, коли врахувати, що вся площа присадибних земель становить лише 1,73% до площі колгоспного землекористування. Площа земель колгоспного землекористування по СССР у цілому становить 370 мільйонів га, серед них присадибних земель — 6,4 мільйона га, себто — 1,73%.

Отже підкреслюємо — 1,73% закультивованої колгоспної площі, що загосподарюється на засадах приватного землекористування, дає 27% усієї виданої колгоспами продукції.

А звідси новий стрибок у „соціалізм“. 1939 року починається нова акція — боротьба проти присадибних ділянок колгоспників. Видається новий закон, що обмежує присадибні ділянки, залежно від місцевості, до 0,15-0,25 га. Але війна обірвала цей новий похід.

Війна надавничайно сильно стрясла всю колгоспну систему. Антиколгоспні тенденції вирости неймовірно. Уже на другий день по закінченні війни почалися намагання обмежити присадибні ділянки колгоспників, що за роки війни дуже збільшилися. Проте величезні маштаби воєнних руйнувань не давали можливості советським керівникам розгорнути боротьбу належним способом. Десь до 1949-50 років толерується інституція „ланки“, себто найбільше наближення до індивідуального продуцента-колгоспника. Пропагатор „ланки“ член московського політбюро Андрєєв ще в лютому 1939 року на XVIII. з'їзді ВКП(б) казав: „Що більше праця в колгоспі індивідуалізована в формі ланок чи окремих колгоспників, то більше їх труд матеріально заохочений, то більше він продуктивний як у рослинництві, так і в тваринництві.“ Повоєнні 1946-49 роки проходять під знаком „ланки“. Керує цією „ланковою“ політикою голова, створеного 1946 року совєта для колгоспних справ при Совєті Міністрів СССР, Андрєєв. Політика ланки щодає поглиблюється, — так постанова Совєта Міністрів СССР з 19. квітня 1948 року „Про заходи для поліпшення організації... в колгоспах“ каже, щоб за ланкою закріпити не лише технічні, овочеві культури, а й „де це можливо, також і зернові“.

На практиці „ланки“ часто творилися з членів одної родини або з гуртків добрих сусідів, що розуміють один одного. Майже всюди робота провадилася стараніше, ніж у великих бригадах; тим більше, що й розрахунок за роботу базувався на видатності ланки. Отже не дивно, що ланки всюди давали досить добрі наслідки. Видатність продукції помітно збільшалася.

Аналізуючи причини справді добрих господарчих наслідків застосування інституції „ланки“ — індивідуалізації виробничих процесів, Кремль ще раз виразно побачив прірву, до якої веде та „ланка“. Перед очима „мудрого Сталіна“ стала на весь зріст примара відроджуваної „дрібновласницької стихії“, що з нею стільки років він так уперто й жорстоко боровся. Бо й справді „ланка“, як слушно каже Б. Пизюор, підносячи продуктивність колгоспу, рівночасно підносить і окремого продуцента-колгоспника і тим породжує відосередні протиколгоспні тенденції селянства.

Тому... 19. квітня 1950 року в „Правді“ з'явилася стаття без підпису (отже за советською

МІЖНАРОДНИЙ ОГЛЯД

„Вставай, Африко!“

„Вставай, Африко!“ це пісня, що її співають тепер тубільці по містах й селах південно-африканського царства прем'єра Маланга. Ось образець одного дня (26 червня): В Йоганесбург, одному з головних міст південної Африки, арештовано 80 тубільців серед підбадьоруючих вигуків та плачу їхніх приятелів та послідовників; в Порт-Елізабеті 30 муринів — між ними дві жінки — увійшли до залізничної станції через вхід зарезервований для білих — і на протягу 20 хвилин їх арештовано; того самого дня 50 тубільців з Йоганесбургу поїхали до золотопальняної місцевості Боксбург (ок.30 км від

Йоганесбургу) та намагалися увійти на територію зарезервовану для білих європейців без дозволу; після двогодинної демонстрації, в часі якої тисячі чорних тубільців співали, плакали й підбадьорували, 50 смільчаків арештовано. Демонстранти співали пісню „Вставай, Африко!“,

Арештовані віддавали салют землякам через піднесення затисненого кулака з великим пальцем зверненим вгору.

Таку відповідь дають кольорові тубільці на найновіше зашморгнивання расистської петлі 78-літнім прем'єром Маланом, що позбавив пра-

практикою інспірована офіційними чинниками) — „Проти викривлень в організації праці колгоспів“. У цій статті говорилось про шкідницьку практику насаджування самостійних ланок у зерновому господарстві та картались відповідні настанови Андрєєва. Далі рекомендувалося вернутись до основної форми організації праці в колгоспах — „бригади“. 25. квітня в тій же „Правді“, як ми вже говорили на початку, з'явилася стаття Хрущова про укрупнення колгоспів і т. д.

Щоб зрозуміти причини останнього повороту від отієї „реакційної ідеї“, треба звернути особливу увагу на те, що укрупнення колгоспів, не зважаючи на „переможні гімни“ газетних повідомлень про збільшення та здешевлення продукції, як свідчить цілий ряд найновіших утікачів з УСССР, фактично привело до зниження продуктивності колгоспів та чималого збільшення витрат виробництва. З деяких областей навіть повідомляють про загин скота через брак кормів. Що ті „победніє реліції“ в советській пресі, кажучи мягко, брехливі, свідчить ціла низка советських же газетних повідомлень, що їх ми за 25 років навчилися читати між рядків. За даними советської статистики, адміністративно-канцелярський персонал колгоспів досягає переважно 20% здатного до праці в безпосередній хліборобській продукції населення колгоспів, а подекуди досягає навіть 30%. Утримання персоналу поїдає десь до 30% випродукованої продукції. В Узбецькій республіці, наприклад, загальний заробіток колгоспника знизився на 13,6% (про причини, що привели до такого зниження заробітку колгоспника, нам тлумачити не треба), а заробіток адміністративного апарату в той же час виріс на 13,2%. А в Свердловській, скажемо, області заробіток колгоспника нібито піднявся на 4%, а адміністративного апарату на 64%. Фактично укрупнення колгоспів не принесло здешевлення бюрократичного апарату.

Щож до рівня сільсько-господарчої продукції, то тут справа стоїть просто катастрофально. Відкинемо всілякі газетні повідомлення й візьмемо виголошену з нагоди 34-ї річниці жовтневої революції промову Л. Берії. Подавши в мажорних тонах досягнення тяжкої промисловості союзу ССР, Берія лише коротенько замітив, що валовий урожай зернових,

мовляв, декілька останніх років перевищував 7 мільярдів пудів...? Це тоді, коли ще перед другою світовою війною ставилось конкретне завдання про збір 8 мільярдів пудів!!! Ні конкретних цифр, ні навіть відсотків, що ними так люблять большевики завуальювати істину, Л. Берія не подав.

Отже з промови Л. Берії цілком очевидно, що продукція сільського господарства та зокрема зернових за ряд останніх років НЕ ЗРОСТАЛА.

Маємо надзвичайно цікаву й показову картину: посівна площа зросла; капіталовкладення у сільське господарство щорічно зростають, а продукція сільського господарства ось уже кілька років не зростає. Плян по сільсько-господарчій продукції за 1950 р., як відомо, недовиконано. Так само недовиконано плану за 1951 р.

Отже справа набирає загрозливо катастрофальної форми: перед „житницею Європи“ повстає проблема прохарчування свого населення, яке за словами того ж Берії, зростає щорічно на 3 мільйони.

В 20-30 роках найбільші советські теоретики, ідучи за Марксом-Ленінін, учили нас, тоді ще студентів, що в боротьбі двох систем (соціалістичної й капіталістичної) переможе та з них, яка зуміє досягнути найбільшої видатності праці, найбільшої продуктивності господарства при найменших затратах. А тут виходить: як тільки совети починають наближатись до справжнього підвищення продуктивності, то з за неї незмінно виглядає смертельне заперечення комуністичної доктрини — ота осоружна „дрібновласницька стихія“. Якщо ж вони починають прямувати до „послідовно-соціалістичних“ форм господарювання, до соціалістичних бригад, як з-за них виглядають вищирині ікли голодної смерті й виразно встає примара прогрі в тому змаганні двох систем, в змаганні за найвищу продуктивність, яка, за твердженнями марксистських же теоретиків, єдина спроможна забезпечити перемогу советської системи. Адже вони чудесно розуміють, що за багнетами можна просидіти десять-тридцять років, але вічно триматись на багнетах не можна.

Звідси й оті безнастанні повороти „курсу“ на 180 градусів, звідси й оте приречене безнастанне борсання.

ва рівного голосування значну частину тубільців. Вони постановили відповісти ламанням расистських приписів, але не ставити спротиву при арештуванні. Що буде наступним кроком чорних тубільців — не знати. З їхньої постави видно, що вони свідомі твердої правди, що „майбутнє належить до них“, як зазначає журнал Об'єднаних Націй „Світ“ з квітня ц.р.

2.

Положення в Південній Африці, що формально зв'язана з Англією так, як нап. Австралія, погіршилося й загострилося від 1948 р., коли то „Очищена Націоналістична Партія“, основана Маланом, здобула більшість представників до місцевого парламенту (75 проти 60), та почала вводити в життя свою програму т.зв. апартеїду (відокремлення). Маланова партія складається з бурів — потомків голландських колоністів, що почали наїздити туди в половині 18 ст. Їх нараховується тепер ок. півтора мільйона душ зайнятих переважно хліборобством, але діяльних теж і в промислі. Дещо пізніше почали приїздити туди англіїці, що їх тепер там ок. мільйона; від 1899-1902 провадила Англія з бурами війну, бурів поконала та впровадила свою адміністрацію. В 1948 р. бури під проводом Малана виграли мирну „революцію“ виборами. Та лихо в тому, що Маланова партія хоче втриматися при владі здушенням всякого голосу тубільців — поверх 10 міль. душ — закріпачення їх та повного ізолювання від білих, щоб „хоронити святу расу бурів“ від „занищення“ її чорними, як говорить Малан. Малан багато говорив й говорить на цю тему. В своїх передвиборчих промовах він заявив, що „Бог незмінно вирішив про 1) вищість його вибраної раси бурів та 2) про нищість всіх інших рас; той самий Бог вибрав його як провідника бурів до Нового Брусалиму, цеб то держави бурів“. Свою „Очищену Націоналістичну Партію“ він zorganizував в 1933 р. починаючи зі семи членів. Він тоді значущо заявив: „Гітлер почав теж з сімома членами“. Як „Богом обраний“ (характерно, що всі ті zdeгенеровані диктатори чи кандидати на диктаторів, уважають себе за Богом обраними!), Малан видав декрет згідно зі своєю філософією „вищости“ чи „еліти“, а саме: „Мурин не потребує дому; він може спати під деревом. Тому він може працювати за меншу платню ніж білий...“ І тому „тримай кафіра (цеб то тубільця) на своєму місці“ — стало гаслом його партії. Це значить, тримай його в нужді й відокремленні, позбавленого громадянських прав. Конкретно Малан наказав: ніякого подання руки чорному; не допускати його до крашних готелів, до клубів, на спортові площі й інші місця розваги; заборонити уживати засоби транспорту; відокремити приміщення білих від чорних; ніяких подружжів з чорними, ані статевих зносин; заведення спеціального дозволу (паспорту) для чорних для вступу на зарезервовану для білих територію.

Цю програму переводить Малан вже п'ятий рік. В додатку до ново-прийнятого закону, яким позбавляється значне число тубільців рівного права голосування (цей то закон став безпосереднім товчком до найновіших заворушень), вніс Малан новий законопроект, що мабуть буде прийнятий ще цього місяця. Він постановляє, що:

1) безробітний тубілець може остатися в одному місці тільки 72 години шукаючи праці; після того його з тої місцевості проженуться; 2) тубілець мусітиме працювати 10 літ для одного працедавця, щоб мати право замешкання в даній місцевості; 3) зломання угоди (що до праці) чорного з білим працедавцем уважатиметься за кримінальний злочин.

Отже маємо до діла з поворотом до мідерного рабства.

В питанні голосування у парламентарних виборах, справа така: 2 з половиною мільйони білих вибирають 150 послів, а 10 мільйонів тубільців вибирають тільки 7 послів і то тими вибраними не можуть бути чорні, а білі. Замість поширити рівні права на всіх — цю вимогу ставить кінець епохи колоніялізму та взагалі національного поневолення — Малан й тов. обтинають й те нужденне, що досі існувало. Міністер проці Маланового кабінету, Б. Шоман, заявив в парламенті: „Мурини можуть виконувати кваліфіковану роботу, якщо дасться їм відповідне вишколення. Якраз тому ми не сміємо дозволити їм на вишколення, бо це загрожувало б білій цивілізації“ Як бачимо, расистське, елітарне, „вищостеве“, аристократичне“ божевілля групи білих апартеїдників (відокремленців) утотожнює „расовий“ Шоман з білою цивілізацією. Тимчасом це тільки Маланівське та Шоманівське расистське божевілля, і біла цивілізація не потерпить на цьому, а виграє, як що чорні тубільці в південній Африці це божевілля здушуть.

На щастя, не всі білі в Півд. Африці збожеволіли зі страху перед утратою нагарбаних привілеїв. Опозиційна Союзна Партія, організація воєнних ветеранів т.зв. Факельна Команда („Торч Командо“) та Профспілки є проти політики Малана. Отже чорні не самі в боротьбі. Це скріплює надію, що Малан довго не втримається.

4.

Подібна „біла цивілізація“ загрожена теж й на другому, північному, кінці Африки, в середземноморських країнах Мароко, Альжирі та Тунісі, що є досі під стислою контролею Франції. Французьке панування в цих країнах є свіжої дати. Шойно в 1830 р. напала Франція на Альжир, а шойно в 1871 р. змогла вона цілковито зламати спротив тубільців. Туніс загарбала Франція в 1881 р. а Марокко аж в 1904, після угод з Іспанією щодо поділу цієї країни поміж себе; справу Марокко залагоджено остаточно аж 1912 р. після того, як і півців втихомирено шматом південно-західної Африки (втраченої після першої світової війни), Італію заспокоює Лівією, а Англію Єгиптом. До того часу північна Африка була під протекторатом Туреччини, а в дійсності країни жили своїм життям зі своїми власними султанами чи беями на чолі.

Взагалі північна Африка має давню історію, а особливо Туніс, де сьогодні визвольний рух найміцніший. Вже в 9. ст. пер. Хр. заклали фінікійці — мешканці країни на північ від нинішнього Ізраїлю, з містами Твр та Сидон — торговельну колонію на африканському бережі дещо на північ від нинішнього міста Тунісу. Колонія розрослася в славно-звісне місто

В. ГРИГОРЕНКО

Перспективи розвитку транспорту у вільній Україні

(Продовження з попередніх чисел)

III. Річковий шлях Дніпро

— Полтава по р. Ворсклі

Ріка Ворскла судноплавна лише в гирловій своїй частині до м. Кішеньки (7 км.). В 1934 р. були спроби організувати дрібне судноплавство в районі Полтави, але вони були безуспішні, за браком днопоглиблюючих знарядь. Ріка Ворскла, як і багато інших лівих притоків Дніпра, може бути приведена до судноплавного стану лише при умові комбінованих способів створення судноплавних глибин, а саме: дноочищенням, днопоглибленням, регулюванням русла і шлюзуванням. Складений схематичний проєкт організації судноплавства на цій річці в 1934 році передбачав організацію на ній судноплавства аж до м. Опішні. Але дільниця цієї ріки від Полтави

до Опішні вимагала чималих капітальних витрат на гідротехнічне будівництво і через це знижувала народньо-господарську ефективність всього шляху. З цих міркувань комплексне використання Ворскли можна розпочати на дільниці Гирло — Полтава загальною довжиною 125 км.

4. Внутрішні водні шляхи на інших ріках України

Ми зупинилися на трьох найголовніших внутрішніх водних шляхах, що мали б пов'язати Дніпровську Магістраль із найголовнішими промисловими центрами України, Донбасом і Харковом. До цих шляхів зачислено також шлях по Ворсклі її гирла (Дніпро) до Полтави — одного з сучасних культурних центрів, а в май-

Картагену та поширила свою владу на схід по Єгипет, на захід до Атлантийського Океану. Також в південній Іспанії, на островах Сардинії, Корсиці та Сицилії мали картагенці свої колонії. В 146 р. пер. Хр. римляне поконали картагенців після довгої війни, а місто їхнє знищили. До сьогодні стоять там руїни. В 7. ст. по Хр. прийшла арабська хвиля, і під арабами, що в значному числі змішалися з тубільними берберами, а опісля під турками прожила північна Африка аж до французької окупації.

Французи принесли африканцям „білу цивілізацію": експропріацію майна тубільців, творення нових поселень та плянтацій для французьких колоністів, колоніальний гніт та визиск. Нпр. в Альжирі зайнято 5 міль. акрів побудовано на них нові оселі та поселено ок. 300 000 колоністів; в Тунісі експропрійовано 2 міль. акрів землі та побудовано велетенські плянтації тільки з 200 французькими власниками. Вже й до цього часу північна Африка зносила те все не дуже терпеливо. Пам'ятаємо вперту боротьбу Мароканців після першої світової війни під проводом Абдель Кріма. Щойно в 1934 р. вдалося Франції приборкати бунтівні племена берберів на верховинах гір Атласу. Сьогодні, за прикладом Індії, Індокитаю, Індонезії, та своєї близької сусідки Лівії (довесняної італійської колонії, що її цього року Об'єднані Нації визнали незалежною) північні африканці виставили жадання незалежності та підняли боротьбу проти колоніалізму.

5.

В Тунісі приборкала боротьба за незалежність гострі форми. Туніські патріоти не вдовольняються ніякими дотеперішніми чи обіцяними уступками, а жадають повної незалежності. Гострі виступи проти французів, масові демонстрації по цілій країні, бомбові й інші акти терору стали на порядку дня. Характерним для французького володіння в Тунісі є факт, що французький губернатор Жан де Готклок арештував туніського прем'єра Ченіка та кількох міністрів, уряд розігнав та наказав Бесві зорганізувати новий уряд. Такий уряд створено, а Готклок входить до нього як міністер для закордонних справ та, очевидно, як намордник для цілого

уряду — і для цілого Тунісу. Хотів теж Готклок створити спільну тунісько-французьку комісію для виготовлення плану реформ. Але цьому не вдалося: не знайшов ані одного туніського „гулая“ для такої комісії. Хоч-не-хоч Париж уважав за свій обов'язок (з огляду на великий крик у світі) зробити дещо від себе. Отже уряд вніс резолюцію до парламенту, у якій на майбутнє обіцялося тунісьцям чисто туніський уряд, як теж в майбутньому допускати тубільців до адміністрації. Певно, що це не задовольняло б тубільців. Але для деґолістів й цього було за багато, й вони разом з комуністами та соціалістами резолюцію відкинули (19 червня).

Справа Тунісу дійшла до Об'єднаних Націй. Одинадцять арабських та азійських країн внесли д. 14 квітня домагання до ООН, щоб питання Тунісу розібрали в Раді Безпеки ООН. Та цей внесок більшості не здобув. Франція й Англія були проти, Америка стрималася від голосування. Отже полищено й надалі питання Тунісу для полагодження для самої Франції. Вона цього й хоче. Вона вважає, що це її внутрішня справа, й іншим державам нема чого туди мішатися. Таке саме становище займає Франція відносно Індокитаю, де теж не може дати собі ради з тубільцями, серед яких комуністи розвели собі тепле гніздо. В південній Африці про комуністів покищо не чуємо, але хто знає, чи вкортці не почуємо. Бо змагання Маланга та Готклока недопустити тубільців до „вишколення“ через те, що це загрожувало б „білій цивілізації“, є водою на млин світовому комунізмові.

У самій Франції 5 мільйонів людей голосує за комуністів при виборах. Замість пляново, систематично відвойовувати тих людей у комунізму через відповідні господарчі заходи (нпр. ще досі Франція не впорядкувала справи грошей — доляр рівняється там ок. 400 франків, — тоді, коли Німеччина впорядкувала цю справу перед п'ятьма роками) — та динамічною й агресивною працею на ідеологічному полі, французькі лідери вчепилися за пропащу справу колоній.

М. ВІНАР

бутньому великого текстильно-промислового центру України. До такої категорії внутрішніх водних шляхів належатимуть також шляхи на інших притоках Дніпра, Десни і Прип'яті, а саме:

- а) по р. Псло, від гирла (Дніпро) до м. Суми — 320 км;
- б) по р. Сула, від гирла (Дніпро) до с. Ольшанка — 330 км;
- в) по р. Удай (притока Сули) від гирла до м. Пиратина — 75 км;
- г) по р. Орель, від гирла (Дніпро) до м. Нехворощі — 70 км;
- д) по р. Тясмин, від гирла (Дніпро) до м. Чигирин-Сміла — 120 км;
- е) по р. Рось, від гирла (Дніпро) до м. Біла Церква — 185 км;
- ж) по р. Трубіж (Трубайло), від гирла (Дніпро), до с. Світального — 70 км;
- з) по р. Ірпень, від гирла (Дніпро) до с. Новоселки — 65 км;
- и) по р. Тетерів, від гирла (Дніпро) до м. Коростишева — 150 км;
- к) по р. Уж, від гирла (Прип'ять) до м. Коростень — 150 км;
- л) по р. Остер, від гирла (Десна) до м. Ніжен — 60 км;
- м) по р. Сейм, від гирла (Десна) до м. Путівль — 100 км;
- н) по р. Снов, від гирла (Десна) до м. Сновськ — 80 км;
- о) по р. Судость, від гирла (Десна) до м. Гримяч — 10 км.

Це найбільші пригоди Дніпра, Десни і Прип'яті за винятком р. Удай (притока Сули), які увійшли були до плану транспортного використання і на які були складені схематичні проекти (техніка й економіка) ще 1934 р., але далі цих проєктів справа не посунулася з причин, про які вже згадувалось.

Усі ці ріки, як майбутні внутрішні водні шляхи та під'їзні шляхи до Дніпровської, Деснянської, Прип'ятьської річкових магістралей, відіграватимуть колосальну роль в справі розвитку українського народного господарства, зокрема селянського господарства, що найбільше потребує дешевого виду транспорту. Цими шляхами до українських степових районів (усе лівобережжя України), а також до інших сільськогосподарських районів транспортуватиметься вугілля з Донбасу, продукти української промисловості (сільськогосподарські машини, металеві вироби, будівельні матеріали тощо), а від них до промислових центрів ітимуть продукти сільського господарства.

До схеми перспектив розвитку внутрішніх річкових шляхів потрібно буде включити також і ті ріки, що вже частково використовуються, але потребують чималого поліпшення судноплавних умов. До них зараховуємо такі річки: Бог, Дністро, Конка-Знаменка, Конка-Благовіщенська, Бузулук, Бугай, Інгулець, Інгул (притока р. Буг) і т.д.

Перелічені в нашій схемі нові річкові шляхи, у випадку їхньої розбудови, збільшать існуючу систему річкових шляхів України майже на 2000 км. Загальна система річкових шляхів України нараховуватиме 8000 км.

Безперечно, що розбудова річкових шляхів вимагатиме великих капітальних витрат, але чимало менших ніж будівництво залізниць чи твердих доріг. Наприклад: середня вартість будівництва 1 км залізничної колії становила (в цінах 1940 р.) 250 тис. карб., твердого (чорного) шляху 80 тис. карб., а середня вартість кілометра шлюзованого річкового шляху — лише 25-30 тис. карб.

Малі витрати на впорядкування річкових шляхів, у порівнянні з вартістю будівництва інших видів шляхів, є одною із головних техніко-економічних переваг розвитку річкового транспорту.

До інших техніко-економічних переваг слід віднести й такі:

а) незначна вартість утримування річкових шляхів (експлуатаційні витрати) в порівнянні з залізничними шляхами;

б) майже необмеженість пропускної спроможності річкових шляхів і перевізної спроможності річкової флоту;

в) досить мала вартість будівництва одиниці вантажо-підйомності річкової флоту в порівнянні з вагоно-будівництвом на залізничному транспорті;

г) мала вартість утримування річкової флоту в порівнянні з утримуванням рухомого складу залізничного транспорту;

д) мала собівартість перевезень річковим транспортом (у 4 рази менша від собівартості перевезень залізничним транспортом).

Кажуть, що, поруч цих позитивних сторінок, річковий транспорт має цілу низку недоліків, а саме:

а) обмеженість напрямку річкових шляхів;

б) обмеженість навігаційного періоду;

в) мала швидкість руху суден у порівнянні з рухом поїздів.

Щодо цих „недоліків“, то дозволимо собі висловити деякі думки. Обмеженість напрямку річкових шляхів пов'язана з їхніми природними умовами як даровими шляхами, що виникли самі собою і вимагають лише удосконалення, а не будівництва. В умовах України всі вони перетинають населені райони. В нашій перспективі мовиться про удосконалення річкових шляхів для конкретних економічних районів України, що вже розташовані на цих шляхах. Тому то цей недолік для України не має такого значення, яке він має для північних і північно-східних теренів Росії.

Другий недолік не такий уже важливий, якщо взяти до уваги, що річковий транспорт — не є основний вид транспорту і в міжнавігаційний період його заступають інші види транспорту (переважно залізничний і автомобільний). Крім того, річковим транспортом перевозяться переважно масові вантажі (хліб, вугілля, руда, будів. матер., ліс, нафта, сіль, метали і т.д.). А ці вантажі якраз мають рух у навігаційний період. Необмеженість пропускної спроможності річкових шляхів і перевізної спроможності флоту дає можливість завести в навігаційний період до річкових портів і пристаней велику кількість вантажів для дальшого транспортування їх, іншими видами транспорту, в зимовий період. Річковий транспорт вимагає також завою великої кіль-

кости вантажів до портів і пристаней у зимовий період для повного завантаження флоту в перші рейси весняного повноводного періоду. З досвіду знаємо, що в річкових портах і перевалочних пунктах не припиняється робота в зимовий період. Щодо пасажирських перевезень на річкових шляхах, то вони мають масовий характер переважно на коротких лініях, у приміських районах і ними користуються (з огляду на дешеві тарифи) переважно селяни для збуту продуктів своєї праці на міських ринках. На більші віддалі пасажирські пароплави заповнюються туристами, а туристські екскурсії відбуваються в літній період. Звичайно, що для службових поїздок на великі віддалі річковим транспортом не користуються, для цього існують швидкіші засоби пересування і насамперед авіаційний транспорт. Та, зрештою, при сучасному розвитку техніки проблема круглорічної навігації може бути вирішена без великих труднощів.

Мала швидкість руху суден у порівнянні з рухом поїздів також не може бути поважним аргументом для зниження якості річкового транспорту навіть з тих мотивів, про які тільки-що згадувалось, а саме, що річковим транспортом перевозяться масові вантажі, а вони не вимагають великої швидкості їхньої доставки. Крім того компактність і велика партійність відправок вантажів річковим транспортом цілком покриває цей недолік (малу швидкість). Наприклад: один буксирний пароплав потужністю 1450 к. сил на річці Волзі буксирує три баржі і 2000 тонн кожна і одну баржу на 4000 тонн, разом — 40000 тонн. Щоб перевезти таку кількість вантажів залізницею, потрібно щонайменше 25 паротягів і 1000 вагонів, щоб скласти 25 поїздів по 40 вагонів у кожному. Таким чином один рейс такого буксирного возу на Волзі замінює 25 рейсів одного поїзду. А чи швидкість вантажного поїзду в 25 разів перевищує швидкість буксирного возу? Звичайно, що ні. Якщо врахувати всі зупинки товарного поїзду на ст. і сортувальних гірках, то середня комерційна його швидкість дорівнює лише 18-20 км на годину в такій державі, як Німеччина, а в Союзі вона становить лише 8-10 км на годину. Швидкість буксирної флоту на ріках у всіх країнах становить пересічно 6-7 км на годину. Отже і цей недолік річкового транспорту не може вважатися за поважний. А що ми матимемо на Дніпрі такі пароплави й баржі, як на Волзі, не може бути й сумніву.

Флот річкового транспорту

Лінійні розміри річкового судна залежать від таких факторів: глибини, ширини й радіуса кривизни ріки. Нормована глибина на перекатах Дніпра в літній період становить лише 1,4 метра, на інших ріках (Десна і Прип'ять) глибина на перекатах чимало менша і дорівнює 1,2 метра. Нормування судноплавних глибин на перекатах відбувається за допомогою днопоглиблювальних знарядь, вибухових матеріалів та регулювання русла ріки постійними й тимчасовими спорудами. Малі глибини на Дніпрі й його великих притоках обмежували розміри суден, як щодо вантажопідйомності, так і щодо потужності. Сучасні найбільші баржі на Дніпрі мають вантажопідйомність 1000, 1500, і 2000 тонн,

а найбільші пароплави мають потужність 300, 400 і 600 к. сил. Крім глибини розміри суден для Дніпра лімітують розміри шлюза Запорізької греблі, кожна камера якого має довжину 120 метрів, ширину 18 м і глибину на королях затворів 3,5 м. У камері шлюза може вміститись одне судно з розмірами в плані 110x17, або 2, або 3 маленьких судна. Через те в схемі „великого Дніпра“ передбачалась побудова другої нитки шлюзів пляновими розмірами 240x36, а це дало б можливість чимало збільшити розміри річкових суден, звичайно, при умові збільшення судноплавних глибин на річкових шляхах.

Побудовою водосховищ для регулювання рівня води в літній період, гребель та шлюзів, а також днопоглибленням можна досягти 3-х, 4-х і 5-тиметрових глибин на Дніпрі. Такі глибини проєктувались в схемі „великого Дніпра“ на дільниці Київ — Херсон. Мали на увазі, що до Київського порту заходитимуть морські судна невеликих розмірів. Для цієї дільниці можуть бути запроєктовані судна таких вантажопідйомностей: 4000, 5000, 6000, 8000 і 12000 тонн, а буксирні пароплави — потужністю 600, 800, 1200 і 1500 к. сил. Вантажопасажирські пароплави могли б мати потужність від 800 до до 2000 к. сил і вантажопідйомність від 500 до 1000 тонн та пасажировмістимість від 1000 до 2000 осіб. Вантажні самохідні судна морського типу для виходу з Дніпра в Чорне море могли б мати вантажопідйомність до 6000 тонн. Для інших дільниць Дніпра та його найбільших приток — Десни й Прип'яті, — а також для шляху Дніпро — Донбас можуть бути запроєктовані такі судна: баржі від 2000 до 4000 тонн вантажопідйомності, буксирні пароплави від 400 до 600 к. сил та вантажопасажирські пароплави від 600 до 1200 к. сил. Для річкового шляху Харків — Донбас — Озівське море, залежно від габаритів шляху кожної дільниці, можуть бути запроєктовані такі судна: баржі вантажопідйомністю від 250 до 500 тонн, буксирні судна від 100 до 300 к. сил і пасажирські судна від 100 до 300 к. сил. На всіх інших менших ріках (Ворскла, Псло, Сула, Орель, Тясмин, Рось, Сейм, Тетерів, Трубіж і т.д.) можуть плавати лише дрібні судна вантажопідйомністю від 50 до 300 тонн і потужністю від 25 до 200 к. сил. Потрібно ще підкреслити, що розміри суден (лінійні й обсягові) не визначаються лише за даними габаритів шляху. Існує спеціальна теорія вибору типів суден, яка ураховує також і економічні фактори, передусім партійності прибуття і відправки вантажів. За цією теорією якийсь один тип судна буде найвигідніший, як з погляду габаритів шляху, так і економічних факторів і собівартості перевезень. Згадані вище розміри суден як для Дніпра, так і для його більших і менших приток і були визначені схемою „великого Дніпра“ за науковою теорією.

Річкові порти й пристані

Як уже згадувалось в нашій попередній статті, на Дніпрі і його найбільших притоках існують лише чотири впорядковані річкові порти, а саме: в Києві, Дніпропетровському, Запоріжжі й Херсоні. В інших місцях, як то: Чернігові, Ржищеві, Черкасах, Кременчузі, Каменському, ст. Запоріжжі і Нікополі, існують пристані з потрібною механізацією навантажко-

А. К.

„Дві методи — дві позиції“

Ніби відгук на статтю І. Багряного про єдиний національний фронт (див. І. Багрянний — Як ми розуміємо єдиний національний фронт, «УВ», ч. 53 (620) з 29, червня 1952 р.), з неукраїнських кіл надійшла стаття, що її без ніяких скорочень містимо нижче. Як бачимо, розуміння генези, суті й ваги української революційної демократії стає здобутком і наших спільників у боротьбі — представників інших поневолених народів ССРСР. Це може бути найкращою відповіддю й тим нашим заперекувачам та емігрантським претендентам на „владу в краю“ й її „репрезентацію на еміграції“, що в своїй вузькогруповій заціпленості за „деревами“ алогічно профанованої й злочинно випорожнюваної від усякого змісту „воюючої України“ не бачать закутого, — припишлого в умовах жакливого окупаційної дійсності, — „лісу“ справжньої революційності десятиріччями жорстоко поборованої, нищеної, та все ж ніколи не упокороєної Батьківщини.

Редакція

В чому полягає основна різниця між революційною демократією і, скажемо, солідаризмом? В чому наша сила? Чому революційні де-

розвантажних робіт. Решта пристаней користуються дебаркадерами і береговими приміщеннями кустарного типу.

Розбудова системи річкових шляхів у пляні проблеми „великого Дніпра“ механічно викличе потребу розбудови існуючих портів і пристаней на Дніпрі та його притоках, а також побудову нових річкових портів і пристаней як на існуючих уже річкових шляхах, так і на тих, що будуть розбудовані.

В разі здійснення проблеми „великого Дніпра“ в пляні комплексного використання водних ресурсів України столиця нашої батьківщини — Київ стане портовим містом Чорного моря і деякою мірою й Балтійського моря і через те київський річковий порт вимагатиме великої перебудови відповідно до потреб не тільки річкового транспорту, а й морського транспорту. Місто Харків також має перспективи стати великим портовим містом Озівського моря. Виникнуть також цілком нові річкові порти в Донбасі — при здійсненні проблеми глибокого введення Дніпра в Донбас та при сполученні його річковим шляхом із містом Харків. Такими річковими портами стануть сучасна залізнична станція Роя, місто Лутанське, Слов'янське, Краматорське і Дружківка. На інших нових річкових шляхах з'являться такі нові річкові пристані, як Полтава, Суми, Пирятин, Ольшанка, Ромни, Лубні, Біла Церква, Богуслав, Корсунь, Сновськ, Путівль, Батурин, Ніжин, Чигирин, Тетерів, Коростень, Коростишів, Гримач і т.д., що відіграватимуть велику роль в загальній системі річкового транспорту України, як глибокі осередки дніпрового річкового магістралі.

(Далі в наступному числі)

мократи різних національностей ССРСР були й залишаються притягальною силою для справжніх антисталінців?

Відповідь складається з безлічі питань, одне з яких ми хочемо розглянути тут.

Революційний демократ — це син народу. Поза народом він не існує. Народня воля являє собою для нього найвищий закон. Ніколи і ні в чому він не протиставить себе волі більшості населення. Для цього не прийнятний не тільки комунізм, а й усякий інший режим, що поневолює народню масу. А в поняття „народні маси“ вкладається якраз народні маси.

Та це накладає на революційних демократів і більші зобов'язання, передусім зобов'язання любити свій народ, любити свою батьківщину, не повертатися до неї спиною. Ми прекрасно знаємо, що сталінська пропаганда робить свою чорну розкладницьку справу, так ніскільки не породжує в нас ненависти до своїх земляків. Ми не підводимося наприклад, на точку погляду НТС-івського „Посєва“, що на кожному провулку кричить „помалуй, Боже, ми — росіяни!“, а в той же час рекламував на своїх сторінках „Хутір тварин“. Орвела, в якому російський народ змальовано, як табун тварин без мозку. Це — одна „любов“ до свого народу, а в нас — зовсім інша любов.

Так само ми не йдемо слідами того самого „Посєва“, який не найшов нічого розумнішого, як організувати на своїх сторінках дискусію про відповідальність народних мас після повалення сталінізму. Ясно, що така „революційна праця“ може мати лише один результат: об'єднати народи ССРСР довкола Сталіна. Залаякати їх.

Та була й інша „турбота“: в „Новом Русском Слове“ панове Уранов і Сергєєв відверто запропонували в післясталінській „вільній Росії“ змусити всіх членів і кандидатів ВКП(б) ВЛКСМ, „безпартійних большевиків“, військових і державних службовців побудувати собі в Сибіру нові концентраційні табори. Тобто біля 30 мільйонів людей з легкої руки Уранова й Сергєєва наперед присуджуються до рабської праці. Ось вам і „вільна Росія“. Ось і „єдина й неділима“. Попробуйте, після цього, не прагнути позбутися пиклування „старшого брата“! Пам'ятатимемо, що в тих, для кого пан Уранов готує нові концентраційні табори, є член родини, отже, „російські демократи“ з благословення п. Вейнбаума, за цілковитої мовчанки решти „демократів“, наперед протиставлять себе більшості населення і... несуть масове рабство. Хіба є на світі щось корисніше для Сталіна? Хіба було б дивно, якби статті Уранова і Ко були передруковані в „Правді“? Передайте народам ССРСР такі матеріали, — вони, як один, згуртуються довкола Сталіна!

І ось що на це відповідають революційні демократи: ви запитуйте, панове російські „демократи“, чому ми боїмося входити в контакт з вами, — прочитайте статтю Уранова і знайдете відповідь.

Але постає питання: як ми самі повинні ставитися до народів Советського Союзу? Дуже

просто: не називати їх отарою овець без мозку, не погрозжувати їм репресіями, не робити на них наклепів, не інформувати їх у душі Уранова. Навпаки: ми заявляємо наперед, що не залишимо каменя на камені від концентраційних таборів. Ми знищимо рабство й поневолення. А відповідальність за злочини? Звичайно, вона буде. Але буде, як у правовій революційній демократичній державі. На законних підставах. Як у всякій демократичній державі. Без урановських, сергєєвських і посєвовських рецєптів сваволі. Ми не гадаємо, що кожна людина в ВКП(б), ВЛКСМ, у піонерах, „безпартійних більшовиках“, у державному апараті та збройних силах — злочинець. „Ніколи цілі народи злочинцями не бувають“. (Г. Токаєв). Ми не тільки не хочемо відстрашувати земляків, а, навпаки, зробимо все можливе, щоб наблизитися до них. Знайти з ними спільну мову (і ми маємо таку мову!). Ми не посоромилися назвати себе революційними демократами — не посоромимося також уживати всяких слів, що найбільше зрозумілі народним масам. З цього погляду дуже характеристична й цікава стаття І. Багряного про єдиний національний фронт. Недавно нам довелося бути свідком звернення радіом найновішого українського перебіжчика до українців на Україні і в окупаційному війську. Знаєте, як він говорив? Він не побоювався слова „товариш“, як чуми. Чому ви вжили це слово? — запитали його. А тому, — відповів він, — що в ССР, на Україні, це зовсім не кепське слово, як гадають білогвардійці. А коли, каже, повернемося на батьківщину люди самі розберуться, як їм велячати одне одного. І ще один деталь: я, каже, звертаюся до своїх товаришів, бо хоч і члени партії й комсомолу, а все ж залишаються українцями, а без українців яка ж Україна! Тоді ми дали йому прочитати статтю пана Уранова, — найновіший перебіжчик зімлів. Очі в нього стали великими. „Та це ж чистий фашизм!“, закипів він, „так це ж і є те, від чого я тікав! Та це ж злочин...“.

Тепер ми маємо другий приклад сміливості й народності революційних демократів. Читачі, звичайно, вже чули, що Г. А. Токаєв виступав в радіо різними мовами. Це можливо, найтипівший представник революційних демократів. Це — наш голос. Це говоримо ми, що ми протиставимо виступам російських „демократів“.

Що цікавого в цих виступах? А те, що в них нема погроз на адресу народів ССР і навіть партійців. У них не пропонують після Сталіна організувати нові концентраційні табори так на 30-40 мільйонів осіб. У цих виступах, що їх ми можемо називати своїми виступами, червоною ниткою проходить психологічна й політична вистиглість революційних демократів. Нещадно батожачи сталінізм, викриваючи реакційний та імперіалістичний характер совєтських загарбників, Токаєв не відштовхує від себе рядових партійців, комсомольців, „безпартійних більшовиків“ і військових службовців. Він розмовляє з ними, як рівний з рівним. Такий збіг обставин у двох найновіших і серйозних людей — вельми знаменний. Обидва виступи

можуть бути зразком того, як треба підбирати ключі до народнього серця, а зокрема до серця тих, кого доля зробила партійцями, комсомольцями і т. д.

Отож: ми, революційні демократи, а з нами й інші демократичні сили, не протиставимо себе, а, навпаки, зберігаємо з масами в ССР міст психологічного взаємного розуміння. І це зрозуміло. Ми, в суті, являємо собою тільки закордонну галузку своїх країн. І про це знов переконливо свідчать виступи Токаєва, що говорять дослівно так: явний чи покищо неявний **РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДЕМОКРАТ**, — ось найточніша назва для побудов розуму передового авіатора ССР. Прекрасно! Значить, своїм корінням ми входимо в народ, а в тому числі і в авіаторів! А чи може, наприклад, НТС сказати, що громадянин ССР є „солідаристом“ і фашистом? Чи може пан Мельгунов сказати, що громадянин ССР є реакційним реставратором і єдинонедимцем? Чи може пан із СБОНР-у сказати, що громадянин ССР є „власовцем“? Сказати, звичайно вони можуть. А зокрема НТС. Але важче довести...

Ще один приклад. Сталося так, що книга І. Багряного стала відомою двом чільним державним діячам, які сказали про неї так: в цій книзі відчувається здорове народність. Правильно! В тім то якраз і полягає сила революційних демократів, що в них „відчувається народність“! Тільки не Керенського „народність“. І не Ніколаєвського „народність“. І не посєвовська „народність“. Справжня, правдива народність. Слабкість Сталіна полягає в тому, що він не опирається на народність. Сила революційних демократів полягає в тому, що вони дихають народністю. І не можна це дихання зводити ні до соціалізму Абрамовича, ні до солідаризму Байдалакова, ні до „народництва“ Керенського, ні до реставраторської реакції Мельгунова, ні до „власонства“ Яковлева Ніколаєвського: воно куди більше, а тому куди сильніше. Воно вище всяких фашизмів, комунізмів та імперіалізмів. Є багато доказів, що промені революційних демократів падають більше й більше заливають ви мучені поля України. А це — велика надія для нас усіх для всього людства, бо без єдиної, вільної, незалежної, квітучої України, що віддихає на повні груди, не може бути ніякого спокою в усій Європі. („У.В.“)

Х Р О Н І К А

4., 5. і 6 липня п. р в Нью Йорку відбувся 5-ий конгрес американських українців. Цей конгрес українського Конгресового Комітету Америки заволевав підковити консолідацію американських українців, що є черговим етапом консолідації всього українства на чужині довкола УНР-а. Конгресові надіслав привітання президент Трумен. На конгресі виступив із доповіддю промовою міністр внутрішніх справ США Чемпен, який, між іншим, сказав, що „вже тисячу років тому, коли ще ніхто не знав про існування американського континенту, Велике Київське Князівство було політичним і культурним твором українського народу, найдавнішим на Сході багатонаціональної культури“. Він сказав, що мета Кремлю — знищити українську культуру, яка існувала вже тоді, коли Росія ще й на світі не було, підкресливши, що „українці — це не росіяни“. Адмірал Керзі змушений був визнати важливість „українських груп на вигнанні“, сказавши, що змагаємося до співпраці з ними.